

HLAS

ZPRAVODAJ KDS číslo 4

KŘEŠŤANSKÁ a DEMOKRATICKÁ
UNIE
VOLTE Č. 23
"SVOBODA MÍSTO SOCIALISMU"

VŠEM MÍSTNÍM ORGANIZACÍM KDS

Vážení přátelé,

na sjezdu KDS 24. března 1990 se delegáti těsnou většinou rozhodli pro samostatný postup do voleb v koalici s KDH, otevřený dalším případným stranám.

Nepokoje na Slovensku přiměly slovenské křesťanské demokraty, že nás požádali o širší koalici křesťanských sil, složenou z KDH, KDS a ČSL, jež by svým celorepublikovým rozsahem a důrazem na jednotu našich národů pomohla překonat odstředivé síly.

Proto se republikový výbor rozhodl vstoupit do této koalice a doufá, že členové tento krok pochopí tak, jak byl míněn, to jest jako snahu nadřadit vlastním zájmům hodnotu vyšší - jednotu našich národů a nastolení demokracie v křesťanském ekumenickém duchu.

Jsme si vědomi, že na mnoha místech přinese tato koalice řadu problémů. Buďme si vědomi toho, že naše strana zůstává samostatnou stranou, která bude pokračovat ve své činnosti podle svého programu a v rámci svých ideálů. Proto je třeba právě nyní napřít všechny síly do volební kampaně a výrazně naši stranu profilovat. Budujeme na tom, co nás spojuje, ale zachovejme si naši tvář a naši identitu.

Přijmeme členy ostatních stran koalice jako rovnocenné partnery a usilujme o společné volební vítězství.

Republikový zastupitelský výbor KDS
Soukenická 22
110 00 - Praha 1

GIOVINEZZA, GIOVINEZZA
(MLÁDÍ, MLÁDÍ) - FAŠISTICKÁ
HYMNA. KAMARÁDI, JE TO MLÁDÍ,
KTERÉMU DNES PATŘÍ SVĚT -
BUDOVATELSKÁ PÍSEŇ.

V ZRCADLE

Erich Kästner kdysi řekl, že proti diktatuře se musí člověk bránit dřív, než je pozdě. Ale jeho krajané jí včas nezabránili. Ani my jsme jí včas nezabránili. A rádi zapomínáme na některé analogie právě z té kritické doby, kdy obě diktatury ještě o přízeň lidu bojovaly - jakoby společné rysy jejich tváře byly stále taktně opomíjeny. A proč vlastně? Již v naší levicové společnosti prvorepublikánské (kdy to bylo nejvýš aktuální) jakákoli zmínka o jejich společných rysech byla považována za společenský faux pas. Pouhý náznak takové podobnosti náš levicový intelektuál (jinak poctivý demokrat) okamžitě zavrhl jako kacířství: věřil ve svět rozdělený na levice a pravici, pokrok a reakci, bílou a černou - v němž taková shoda byla a priori vyloučena.

Kult mládí je jejich prvním společným rysem - fyzická krása a síla dospívajícího věku jeho symbolem; jeho sugestivním výrazem je slavná éra počátků sovětského filmu stejně jako nacistické filmy Leni Riefenstahlové. Není pro každého na mládí, na tomto věku nadšení a otevřenosti pro budoucnost něco inspirujícího? I na mladém kolektivu, schopném rozbít dosavadní společnost a nahradit ji něčím novým a velkolepým? A tak se tehdy, ve dvacátých a třicátých letech, nabízejí mladým dvě uchvacující vize budoucnosti, opovrhující současnou společností, beztak odsouzenou k zániku, s mlčenlivým (nebo i výslovným) souhlasem s násilím-revolucí jako základem nového řádu. Revoluce je jim něčím okouzlejícím, co ozařuje pouhé převzetí politické moci zvláštním romantickým světlem. A obě varianty revoluce mají svůj mesianistický úběžník: nový letopočet fašistické éry, tisíciletou Říši nebo hvězdu komunismu. Proč jí podléhali právě ti nejmladší? /Kurt Schuschnig ve svém již neuskutečněném plebiscitu chtěl oslabit

nacisty zvýšením věkové hranice volebního práva; a nezapomínejme ani na úlohu našeho Svazu mládeže./ Jak přímo pudově potřebovali splynout s duší kolektivu! Nevyvolávaly jejich dojetí tytéž vnější projevy-impozantní průvody, jásající davy, záplava vlajek a zpěvy bojových písní? Nepřipomíná hnutí Wandervogel nacistických počátků naše budovatelské písně?

Druhým společným rysem je kult muže z ulice (i s určitou záměrnou lidovou hrubostí, s mnohými v tisku necitovatelnými výroky, "moje SA nejsou divíci penzionáři"). Obě hnutí se orientují na tentýž okruh potenciálních stoupenců-na sociálně utlačené vrstvy, ovládají stejnou techniku, jak využívat jejich těžké situace radikální sociální demagogií, jak orientovat závist malého, utlačeného člověka proti vybranému nepříteli-Židovi, kulakovi, intelektuálu. Proto tak snadné přelévání sympatií a volebních hlasů mezi nimi.

Bylo by omylem domnívat se, že nacismus a fašismus (a tím méně komunismus) získal sympatie oněch mladých i lidí z ulice jen propagací zla (nechyběly ani hlasy, rozlišující fašistické ideály od jeho porušené, zločinné praxe, tak jako jsme to tolikrát slyšali od komunistů). Kdyby tomu tak bylo, nikdy by nebyly dosáhly tak masové podpory. Naopak: nabádaly své stoupence i k určitým mravním ctnostem-ovšem jen k některým, imponujícím jistěmu věku a jistému stupni chápání (statečnosti, solidaritě, kamarádství), již ne k myšlení vlastní hlavou nebo k tomu, čemu říkali

burž oazní morálka. (Obě strany však měly neklamný čich pro to, jaká kombinace přání lidu a násilí, utopie a nespravedlnosti je v souladu s primitivními pudovými muži z ulice a získá si jeho sympatie. Byl to podivný amalgam ctnosti a nefesti.) O nacistech napsal F.W.Foerster:"Nikdy nebylo dáno tolik dobrých vlastností do služeb zla"; nebylo tomu i u našich komunistů podobně? Bylo zarážející, jak snadno mohly jejich idealistické rysy zmást i věřící křesťany-příkladem za všechny je kniha kněze H. Perrina, nasazeného na práci v Říši, Staveniště Evropy; s překvapením zjišťuje některé shodné mravní kvality u nacistů i komunistů, tak kontrastující v jeho očích se slabostí a sobectvím obyčejných křesťanů (a svým opovržením k těmto"dobře smýšlejícím" se nijak netají). Jak analogické typy obě hnutí vytvářela!

Ano, byly tu podobnosti, ale vnucuje se pochybnost: nejsou tu shodné jen vnější projevy, zatímco jejich vnitřní podstata je právě opačná? Tato naše pochybnost vyplývá z toho, že v duchu nahrazujeme jejich obrazy z masa a kostí papírovými definicemi, převzatými z jejich vlastního, marxistického slovníku. Neboť nejvlastnější nitro těchto hnutí je právě to, čím působila na masy, jak se zmocňovala jejich duší, nikoli jejich knižní definice. Vždyť se jedná právě o jejich počátky, ty ukazují jejich skutečnou povahu! Obě pracovala s iracionálním působením na pudovou stránku člověka-v tomto smyslu byla protiintelektuální; byl by však omyl, zaměřovat to s teoretickým myšlením, vidět ve filozofickém potírání racionalismu něco blízkého nacismu, nebo naopak v proklamované racionalitě marxismu-leninismu doklad, že na skutečném působení komunismu na lid nebylo nic iracionálního.

Nemožnost, aby se naše levice oprostila od sympatií pro revoluci, vedla ji k tomu, že upírala nacismu či fašismu čestné označení "revoluční hnutí" a zařazovala je pod jméno "reakce". Skutečností zůstává, že se obě tato hnutí jako revoluční prožívala; Mussolini začínal jako socialista, Nationalsozialistische deutsche Arbeiterpartei byla nejen socialistickou,

ale zpočátku velmi radikálně socialistickou stranou. Snad právě proto zavedl moskevský rozhlas za války místo "nacisté"! záměrně matoucí jméno "fašisté", které žádné asociace na socialismus (tak jako autentický název německý) nevyvolávalo.

Druhá, objektivně důležitější historická fáze, po uchopení moci, se v námi sledovaném smyslu stává bezvýznamnou: sympatie, souhlas a nadšení, které totalitní režim přivedly k moci, přestávají hrát hlavní roli. Z kultu mládí zůstala oběma jen poněkud temná stránka: děti, udávající své rodiče, jako slavný hrdina sovětských pionýrů, Pavlík Morozov. Paralely v této fázi, ve fázi neomezené moci, nevyžadují zvláštního rozboru: hramadné hroby a miliony mrtvých.

A hle: trvalo sice velmi dlouho, ale méně než jednu generaci, co nastupujícímu mládí přestaly tak osvědčené prostředky imponovat. Je dokonale imunní. Snad tedy přece jen nebyly ty rysy mladosti, jevící se tehdy tak samozřejmé pro samou povahu dospívajícího věku, něčím od přirozenosti daným. I muž z ulice, co tolikrát tak žalostně zklamal demokrata v tolika zemích, ukázal tutéž imunitu proti čtyřicetileté totalitní manipulaci a tím dal demokracii novou šanci. Ukázala se i krátkodechost jejich morálního ideálu: jejich idealismus vymřel-vypařil se. Je vlastně potěšující, že dnešní nejmladší generace, poučená draze nabytou zkušeností, již ani nemůže chápat, jak bylo možné totalitě silně (nejen komunismus, ale i fašismus byl skutečným pokušením). Nechtěl bych ale utvrzovat dnešní generaci v jistotě, že je proti každé nákaze chráněna. Ji

čekají trochu jiná pokušení, proti kterým imunity ještě nenabyla, lákající ji znovu analogickou mladou morálkou, která z jistých líbivých mravních kvalit dělá hrdinství a jiné nepohodlné ignoruje.

Na závěr: Pakt Ribbentrop-Molotov ze srpna 1939 byl šokem pro celou naši demokratickou levič. Připomeneme-li

si některé vzájemně blízké rysy jejich počátků, nebudou pro nás jejich činy z let 1939-1941 tak nepomyslitelné-ani tak nepomyslitelná přátelská slova, která si tehdy komunisté a nacisté vyměňovali, ani ta nepřilíživá, kterými častovali osamocené bojující Britanii i náš odboj. Ale to je již jiná kapitola.

Aleš Bořkovec

Od monopolu moci k demokracii

POUČENÍ Z VOLEB V NDR

Ještě den před volbami experti očekávali vítězství sociální demokracie, volební účast vzhledem k slunečným, teplým dnům se odhadovala na něco přes 80%, přisuzoval se velký vliv občanským hnutím a disidentských skupin.

Krátce před volbami vypukl skandál v koaliční straně křesťanského bloku, když byl odhalen předseda strany DA (Demokratický přelom) jako agent tajné státní policie. Hnutí na to doplatilo jen 1% hlasů a koalice ztratila definitivně naději na absolutní většinu v parlamentě.

Rozbor situace odhalí příčiny těchto překvapení. Občanská hnutí a disidentské skupiny, sdružené na jednotlivých kandidátkách, které ještě před několika měsíci dokázaly uvést do pohybu miliony lidí i proti samopalům a obuškům, ztratily důvěru. Kandidátka Nového fora (Neues Forum), která slučovala v t. zv. levicovém spojení Demokratické jetzt (Demokracii teď), jež byla východoněmeckou obdobou Charty 77, orientovanou křesťansko-sociálně, Initiative Frieden und Menschenrechte (Iniciativa pro mír a lidská práva), obdoba čs VONS, a reformované komunisty, se zmožila na něco málo přes 1% hlasů. Koalice svobodných demokratů (Bund freien Demokraten) sjednocovala zkompromitovanou a kolaborantskou FDP-východ, které přispěchali na pomoc liberálové z BRD, stranu liberálů a DFP, t. j. německou stranu fóra, nově vzniklé, dosáhla sympatie jen něco málo přes 5% voličů.

Tyto koalice propagovaly dialog s komunisty a nenásilnou změnu. Měly na počátku neuvěřitelný úspěch, ale rychlost, s jakou se rozpadaly státní struktury a jak byly nuceny rychle reagovat pod tlakem pobouřeného lidu, ukázala, že nejsou na výši situace, že nemají adekvátní koncepcce. Žárliivost mezi jejich prominenty bez popularity a s popularitou v tisku, rozhlase a televizi se projevil v roztržkách, již brzy po zvratu. Na velké politické scéně se ukázalo, že jsou to vlastně jen malé skupinky úzkých zájmů a to jim připravilo porážku. Jakmile byl vyhlášen termín voleb, nastalo prudké vystřízlivění zástupů. Bylo více zneklidnění, než radosti, strach, že ve volbách proti komunistům nebudeme mít úspěch, že zemi, otfásanou krizemi, zachvátí chaos a rozklad.

Lidé požadovali rozbít starý politický systém tak důkladně, aby nebyla možnost návratu kasárenského socialismu - a vůbec jakéhokoli socialismu. Jak se zrychloval diferenční proces před volbami, rostlo zklamání lidí. Tlak nutnosti se před volbami profilovat a dozrát zrychloval diferenční proces. Obránci lidských práv ve státě, kde se svoboda již začala prosazovat, ztráceli půdu pod nohama. Zcela jiná témata se dostávala do středu pozornosti lidí.

Mluvčí "Demokratie jetzt" varoval své kolegy z občanských hnutí: "Jestliže nepřijdete k rozumu, všichni se octneme v květnu nad troskami našich nadějí." V těchto původně disidentských koalicích dominovali vědci, umělci, právníci, lidé, kteří disponovali pružnější pracovní

dobou, ale opravdových mužů z lidu, lidí, závislých na pravidelném měsíčním příjmu, zemědělců, řemeslníků, montérů, prodavaček a p. bylo jako bílých vran. Do představ o budoucnosti se začaly šířit a pronikat obavy ze sociálního neklidu a nouze. V nenávisti a prudkém odporu šturmovalo desetitisíce Berlíňanů bašty nenávislné tajné policie, jejich hlavní stan. Lid se zvedl a útočil na nejnenáviděnější symboly starého režimu. Nevěří se už nikomu, ani reformistům. Nikdo nechce zaměstnávat a kryt staré a propuštěné funkcionáře. Těmto disidentům, obhájcem lidských práv, zcela uniklo, že se lid chce vymanit z minulosti, nechce mít na očích jakýkoli symbol bývalého panoptika, symboly svého ponížení, že chce odstranit vše, co by mu mohlo připomínat starý útlak, aby mohl ztratit své obavy, že se to všechno může ještě jednou vrátit. Nenávist vůči bývalým mocipánům je sice skrytá, ale přítomná a trpká. To vede k agresivitě. Stoupající měrou se množí požadavky, aby komunisté vrátili nakradený majetek. Vůči tomuto přívalu byly špičky bezmocné a bezradné. Tlak zdola na odmítnutí spolupráce s komunisty mohutně sílil. Část lidí hledá ze zoufalství útočiště v BRD, lidé v NDR se přeorientovávají na velké strany, které mají obdobu v BRD - od nich očekávají záruku, že starý režim bude zlikvidován do kořene. Tento zvrát způsobil přesun v sympatiích voličů.

V této situaci komunisté pochopili, že musí přejmenovat stranu. Nové jméno,

nové osobnosti; aspoň navenek nový styl, odloučení se od minulosti. Bývalí komunističtí funkcionáři jsou zatýkáni, uvězněni, postaveni před soud. Do čela komunistické strany se postavil švihák a "sympaťák", který ví, co to znamená být populární. Tato taktika vynesla straně nečekaných 16%, ačkoli ještě před měsícem komunisté dávali najevo obavy, že nedosáhnou ani 5% hlasů. Co dokáže dobrá psychologie, dobrý mozkový trust, dobrá organizace, tučné fondy!

Vzrůst popularity komunistů však souvisí s třídním duchem, ku kterému dochází ve společnosti následkem zklamání. Lidé věří tomu, čemu věřit chtějí. Oni voliči, kteří volili komunisty, byli sice z řad oněch 300 000 funkcionářů, kteří doufali v návrat starých dobrých časů, a jejich rodinných příslušníků, ale také oněch komunistů a mládeže, kteří uvěřili v novou, "sympatickou" tvář strany. Společnost se rozdělila na dva tábory - jedni chtějí svobodu, i za cenu přechodného nedostatku, chtějí potlačení moci státu a monopolu moci "scuknuté party", druhí raději připustí omezení práv jednotlivce a zvýšení moci státu ve prospěch sloganu "sociální spravedlnosti". Na tuto strunu uměli dobře zahrát sociální demokraté, kteří předvedli ve svém volebním boji veřejnosti, jak vypadá "liberální stát" a využili strachu svých voličů, že připojení NDR ke Spolkové republice vyvolá nutně kolonizaci tohoto státu. Tak se pole voličů diferencovalo přesně na polovinu: nikdy socialismus ale svobodu

- a "sociální stát", pozvolné a postupné sjednocení. Vzhledem k promývání mozků, které bylo za socialismu dost účinné, je jakákoli řeč o svobodě podnětem k diskusi o bezuzdném liberalismu. Protože sociální demokracie-západ tvrdě podporovala své obrozené soudruhy, vyvolávala ve východních Němcích představu bezpečnosti, nové státní ideje, dávaly se jí největší šance na prvenství ve volbách. Je velký div, že jej nedosáhla - získala jen něco přes 20% voličů, ale i tak spolu s komunisty a levicovými skupinami je to zase polovina voličů, oprávněných hlasovat. Není pochyb o tom, že mocné vlivy ze zahraničí působily na volební taktiku všech stran. Už z předchozího rozboru je patrné, jakou taktiku a heslo volila koalice "Sjednocené Německo", která se ustavila na křesťanském základě, proti "rudému Berlínu a severu", opřená především o evangelickou církev, která požívá pro svůj odpor k bývalému režimu a statečným postojům velkou úctu ve východním Německu, za výhradních sympatií se strany menšinové katolické církve: CDU-východ, zcela nově ze země vydupávaní kolegové bavorské CSU: DSU (demokratická unie křesťanská) se zdůrazněným sociálním aspektem, strana Demokratického přelomu.

Bylo veřejným tajemstvím že CDU-východ nemá příliš mnoho sympatií u kancléře Kohla, neboť byly obavy, že voliči se mohou otočit zády k nejpokrytečtější straně, která kdy na Východě spolupracovala s komunisty. CSU z Bavorska však nešetřila podporou ani pro DSU, ani CSU, ani pro alianci. Kohl se raději věnoval akcím ve veřejnosti, při nichž se politicky nevázal na žádnou stranu. Tato taktika byla zřejmě velmi účinná: CDU získala přes 40%, DSU skoro 7% (obdoba čs KDS) a strana pro demokratický přelom přispěla ze známých důvodů jen 1%.

Televizní kamery se pásly na překvapení předsedy CDU a všetečný moderátor se jej ptal, zda bude v parlamentě dost míst pro schopné lidi, kterými strana disponuje. Kamery také registrovaly prudkou nervozitu lidí z občanských koalic, podráždění vůdce sociálních demokratů.

S KANDIDÁTKOU

23

KŘEŠŤANSKÉ A DEMOKRATICKÉ UNIE
BEZ OBAV Z BUDOUCNOSTI

K SVOBODNÝM VOLBÁM!

KŘEŠŤANSKÁ A DEMOKRATICKÁ UNIE STOJÍ SKROMNĚ
NA POSLEDNÍM MÍSTĚ V SEZNAMU KANDIDUJÍCÍCH
STRAN. JE VŠAK PSÁNO, ŽE POSLEDNÍ BUDOU PRVNÍMI.

23

**KŘEŠŤANSKÁ
DEMOKRACIE**

SLAVNÁ TRADICE
ČISTÁ SOUČASNOST
VELKÁ BUDOUCNOST

23

TYTO VOLBY JSOU POSLEDNÍ ŠANCÍ SVOBODY.
DALŠÍ JIŽ BÝT NEMUSÍ
NEPROMARNĚME TUTO PŘÍLEŽITOST!

Nelze zamlčovat, že úspěch CDU značně ovlivnila mládež a ženy. Mládež CDU, které k všeobecnému ohromení dali zkostnatělí tatíci ze špiček aparátu strany šanci, postavila velmi mladé kandidáty a nikdo z nich nebyl ani právník, ani vědec, ani režisér, umělec, architekt, ani dokonce perzekvovaný politický vězeň. Ve 3. obvodu Lipska volební plakát, že "to v parlamentu roztoč!" Mládež dala CDU spoustu aktivistů - oni jí dali poslanecké mandáty a oběma partnerům to velmi prospělo. Tento fakt, tak neobvyklý ve stranických aparátech - že se tatíci obávají každého nováčka, aby je nezastínil - způsobil v této straně obrovský přelom.

Rovněž jsou volby pro DSU úspěch: za několik týdnů dali dohromady stranu, aktivisty, volební programy, i výsledných skoro 7% hlasů. Tato strana pracuje výhradně s mladými lidmi a má přízeň střední věřící generace. Ovšem její těž ístě je především v Sasku. Tam bude zřejmě zcela dominantní.

Zeleným se dávaly velké šance - už jen z toho důvodu, že NDR je země s nejmíc zaneřáděným životním prostředím a silným ekologickým hnutím. Sociální demokraté si tajně dělali naděje na to, že ve spojení se stranou zelených ovládnou politickou scénu v NDR. V těchto volbách měly ženy důležitou úlohu ve všech kalkulacích. Všechny strany dbaly, aby na veřejnost postavily do vedoucích a propagovaných trojic alespoň jednu ženu: elegantně, avšak střízlivě oblečenou, nenalíčenou, velmi sympatickou dámu 30-35 let s charakteristickým, osobitým obličejem. Zelení ve snaze vyhovět konkurenci se spojili s Nezávislým ženským svazem, který sice dodal atraktivní osobnosti, ale příliš extrémních názorů. Protože bylo nadto ještě díky volební kampani známo, že zelení ve Spolkové republice hlásají a nebrání velmi extrémním názorům na lásku a manželství, byl to jejich politický pohřeb. Bylo to další velké překvapení německých voleb - vždy v této zemi mají církve velký vliv na obyvatelstvo a ateistický, sprostý režim náklonnost k náboženství ještě posílil.

Jako aktuální poznámku je ještě třeba uvést, že do vytvoření koalice panovalo mezi CDU (obdoba naší lidové strany) a DSU velké napětí. Argumenty obou stran a jejich pozice byly zhruba totožné, kdybychom vedli tuto paralelu v našich poměrech. Ale pod tlakem nutnosti a tlakem voličů, za přispění poradců, zkušených ve volebních praktikách, se podařilo CDU-východ reorganizovat a spojit do volební koalice a DSU. Ale přesto se nechuť vybjřela dost drastickým způsobem, za vydatné pomoci cizích živlů, třeba tak, že byt předsedy DSU byl pomalován rudě, nápisy "Antikrist" na zdích i na chodníku.

Všechny kontaktní adresy stran Aliance byly den před volbami neobývané, lidé byli v terénu a dosažitelní jen telefonicky v určité době, pomocí určitých prostředků. Lidé v Německu vědí dobře, co umí nenáviděná "stasi" (Staatssicherheit) a komunistické bojůvky. Také např. Úřad pro ochranu ústavy bude ustaven až po volbách a vůbec až po volbách bude důkladně reorganizována celá "Stasi", aby se zabránilo, že nebude zneužita některou politickou stranou či mocenskou strukturou pro její osobní cíle.

bk

Případ TV baněk.

Na tento případ si jistě mnozí skláři v Kyjově a jinde budou ještě pamatovat, ač jim tehdá na začátku padesátých let nebylo možná známo, jak k němu došlo. Odtržení výroby a obchodu ve znárodněném průmyslu a monopolizace exportu, prohlašované za vymoženosti socialistického hospodaření, byla chyba, která se těžce mstila a působila těžké ztráty našemu hospodářství. Myšlenka, aby výroba klidně pracovala a nebyla ovlivňována nepravidelností poptávky a výkyvy zahraničních trhů měla za následek, že výrobní závody neměly přímý, ba životní zájem o vývoz a na druhé straně neměly zájem o snižování nákladů výrobních a režie. Export vyžaduje pružnou výrobu, bohatý sortiment a přizpůsobivost zahraniční konkurenci, ale výrobě stačil tuzemský trh, který bral to, co výroba vyrobila a za ceny které účtovala. Monopolní společnosti procházly také sítím kádrové politiky, nejen v tuzemsku, ale i v zahraničí a ten politický neklid měl vliv na plynulost obchodu resp. exportu, nezajištění některých položek v obchodních smlouvách a kontrahování výrobků na sklad.

Preferování těžkého průmyslu a zanedbávání lehkého průmyslu se odrazilo v první řadě ve sklářském sektoru. Sklářský průmysl financoval před 2. svět. válkou 10% našeho dovozu potravin, ale ve válce bylo sklářství těžce postiženo. Mnoho skláren muselo zastavit nebo omezit výrobu, strojový

park zastaral, tisíce sklářů, zejména dělníků německé národnosti v pohraničí, opustilo republiku.

Uchycení na zahraničních trzích resp. navázání starých kontaktů s odběrateli se dalo mnohdy za cenových obětí. Zahraniční obchodníci i zástupci jistě využívali nezkušenosti i nevědomosti našich exportních pracovníků. Začala se sledovat devizová rentabilita, která u skla byla vysoká, protože neobsahovaly výrobky skoro žádné devizové dovozy surovin. Ovšem horší to bylo s cenovými indexy, které se začly sledovat tak, že se exportní cena v Kčs porovnávala s výrobní či přejímací cenou v Kčs, obě v hodnotě fco čl. hranice. Poměr těchto cen, t. zv. index ceny, byl různý, ale pohyboval se kolem 20 až 30% což znamenalo, že jsme ztráceli 70 až 80% a celou výrobní kapacitu sklářského sektoru, včetně jablonecké bižuterie jsme realizovali se ztrátou 2,2 miliard Kčs ročně na začátku 50. let. Výrobní kapacita byla ročně asi 3 miliardy Kčs, ovšem skutečný objem výroby i kapacit výrobních mohl kolísat při změnách výrobních cen, které export vlastně nemohl ovlivňovat. Groteskně působily návštěvy náměstků ministerstva zahraničního obchodu, kteří přicházeli mobilizovat prodejní referenty, aby prováděli přesuny kapacit a zvýšili vývozy jednou do librové oblasti, jindy do dolarové oblasti nebo do Francie a dokazovali tak, jak jsou absolutně neznalí problematiky zahraničního

obchodu a exportu skla zejména/nechci mluvit neslušně o dnes možná již nežijících komunistech/. Nejtěžší situace byla v oboru technického skla, kdy se rozjížděla výroba žárovkových baněk na automatech, teploměřů, které se vyráběly u Riedlů v Polubném tažením kapilár po podlaze, nebo výroba signálního skla, které vyráběl jediný dělník v Teplicích foukáním do píšťaly, na které visela asi 10 kg těžká koule rozžhaveného skla, atd. Vyprávím to všechno proto, abych vylíčil poměry,

do kterých najednou vpadla zakázka anglické firmy na výrobu televizních baněk.

Přijeli sem experti, udělaly se vzorky, myslím že to bylo v Kyjově, uzavřela se zakázka na první tisíce kusů při ceně, do té doby u nás neslychané - index vyletěl na 120. A šikovné české ruce - vlastně v té době moravské - přišly se zlepšováky - na foukané trubice navařovat ploché sklo, aby se odstranilo pnutí a praskání baněk - a index vyletěl asi na 150. Byla

tchdy obrovská radost. Ale ne na dlouho. Najednou přišel příkaz "shora" okamžitě zastavit výrobu TV baněk pro vývoz do Anglie. Ředitel šel okamžitě na ústředního ředitele, ti šli na ministra, ten na ÚV KSČ a společnými silami zjistili, že příkaz přišel z Moskvy. Důvod zakazu výroby TV baněk se udával, že Angličané používají ušetřeného uhlí při výrobě baněk k výrobě zbraní!!

Ta skutečnost, že jsme za dumpingové ceny vyváželi ploché sklo a konkurovali firmě Pilkington v USA a Kanadě, to sovětským politikům a ekonomům (pakli se tak vůbec mohli nazývat), nevěděli. Při tom ploché sklo se vyváželo asi s indexem 20 a při jeho výrobě se spotřebovalo stonásobně více energie než při výrobě TV baněk. My jsme tím ztratili miliony liber šterlinků. Ještě dnes, po 40 letech se mi svírá u srdce, když si na to všechno vzpomenu.

Ing. Jan Vospěl

MUSÍ BÝT POLITIKA ŠPINAVOU ZÁLEŽITOSTÍ?

Politické dění je konečně otevřeno všem. Řada z nás se ale bohužel domnívá, když vyrazila na politické kolbiště, že se musí začít brodit po kolena ve špíně, že politika je záležitostí jen rozumu a rozumových kotrmelců. Politika stejně jako peníze je neutrální. Špinavou nebo čistou záležitostí z ní a pěníž dělají lidé. A člověk, tedy i politik, nemá jen rozum, ale i cit. Jak říkali naši dědové srdce. Používejme tedy nejen rozumu, ale i srdce, horoucího srdce a jsem přesvědčen, že budeme potom dělat politiku čistou, tedy dobrou.

A pokud jsme věřící, něco se nám nepovede, nebo vyjde jinak, než jsme si představovali, neklesejme na mysl. Přijmeme to jako vůli Boží. Kolikrát v životě jsem se zlobil, vztekal, když něco nešlo

podle mých představ, přání a nakonec, mnohdy až po desítkách let, se to ukázalo jako dobré. Berme to tak i v politice. Všichni jsme na sjezdu byli překvapeni výsledkem hlasování. Měli jsme to brát jako projev Boží vůle. Z tohoto důvodu nepovažuji rozhodnutí republikového výboru za zcela šťastné. Vznikne tím možná morální rána, která se bude dlouho zcelovat.

Ale stalo se stalo. Nebudme roztrpčeni, zachovejme straně věrnost. Modli se a pracuj, říká křesťanství. Pracujme proto v prospěch voleb tak, jak nejlépe umíme, a když ještě přenecháme závislost na výsledků své práce Bohu, budeme pracovat dobře.

Jos. Škrlandt

OBVIŇOVALI JSME JEHO PŘÍTELE ALFREDA FUCHSE.

(Alfred Fuchs a Jiří Langra).

Tuto neočekávanou větu čteme v předmluvě Františka Langra ke knize Devět bran (chasidů tajemství) jeho bratra Jiřího, jedné z nejkouzelnějších knih legend v českém jazyce. Průsečík životní dráhy Jiřího Langra a Alfreda Fuchse-žida a katolíka-v mládí má v jejich osudech zvláštní význam. Jejich cesty se v dalších peripetiích oddělily; Alfreda Fuchse (a jeho smrti v koncentračním táboře) vzpomněli po válce jen katolíci, jako "křesťana ze židů", Jiřího Langra, pochovaného v Izraeli, pak jeho bratr v oné předmluvě, kde napsal:

"Ale rozpoznal jsem to až za rok či o dva později, když se (Jiří) začal vášnivě zajímat o náboženské otázky, a potom ne už jen zajímat a ne už jen o otázky, ale úplně se ponořil do náboženství, vlastně do celého toho tajemného, abstraktního, mystického univerza, které se nazývá náboženstvím. Ovšemže to bylo náboženství židovské. Ale nemuselo být. Že se do takového mystického vytržení dostal, obviňovali jsme jeho přítele Alfreda Fuchse. Ten byl ze stejné nábožensky vlašné

židovské rodiny jako Jiří; prý on první propadl okouzlení náboženskou mystikou. Naočkoval ji také mému bratrovi, oba ji začali hledat a oba nejdříve v židovské literatuře. Naučili se k vůli tomu hebrejskými folianty. Ale Fuchs zanedlouho shledal, že v katolickém náboženství je mystiky víc, že je v něm bohatší, má různější podoby a víc inspiruje a zapaluje. A tak se jí začal obírat se stejnou extází, jenže už většinou v latině starých křesťanských textů. Tak se oba mystici rozešli, zvláště když se Fuchs ve své důslednosti dal pokřtít."

To, proč se k nějaké osobnosti po tolika letech vracíme, není podmíněno jen jejím dílem. Již z jeho poválečného sborníku je zřejmé, že Alfred Fuchs, jakkoli brilantní publicista, nebyl spisovatelem; z každé jeho řádky však vyzařuje široký rozhled, věcnost i esprit. (Jak plastické jsou jeho profily "Deseti svatých", tak odlišné od konvenční legendární rétoriky!) A konečně i smysl pro humor (sám sebral knížku anekdot Z fary a sakristie); o sobě samém vypravoval, jak vyhrál sázku, kdo je nejslavnější: "Byl jsem na audienci u Sv. Otce a tu kdosi povídá: Prosím vás, kdopak je ten velebníček, který právě mluví s doktorem Alfredem Fuchsem?" Na venek nebyl (na rozdíl od Jiřího Langra) nijak provokující osobností (vždyť byl vedoucím odboru na ministerstvu zahraničí), ale již jako věřící pokřtěný žid byl něčím výjimečným a tato skutečnost sama jej poněkud izolovala; mnozí katolíci mu stále nedůvěřovali. V tisku se setkáváme se zlomyslnými poznámkami Josefa Floriána a přímými urážkami Jakuba Demla ("když Alfred Fuchs svým obličejem dělal ty grimasy, tehdy se mi dokonale hnusil"). Méně překvapuje, že jeho proklamovaný katolicismus dráždil jeho soukmenovce jako na odiv stavěná originalita; Otokar Fischer na něj napsal jízlivý epigram, končící: tragelaf a tachygraf a dav je pa! (tragelaf je mytologický kříženec a

tachygraf rychlopisec)

Jeho vnitřní život zůstával za jeho rozsáhlou veřejnou a publicistickou činností skryt (je o něm známo, že měl zálibu v těch nejobyčejnějších a nejlidovějších formách zbožnosti) - a pro mnohé zůstal skryt až do jeho mučednického konce. Spisovatel Albert Vyskočil mi o něm řekl: "Víte, on byl takový protiva, prostě-šel mi na nervy. A teprve, když mi jeho spoluvězeň v Dachau vypravoval o jeho smrti-jak stál na mraze, politý vodou, pomalu mrznul a modlil se za své vrahy, pak jsem teprve pochopil, jaký to byl člověk."

Z dojímavého životopisu Jiřího Langra z předmluvy jeho bratra uvádím jen několik fakt: 1913 odešel ze svého buržoazního pražského domova do malého židovského městečka v Haliči, odkud se vrátil, k upřímnému zděšení své liberální rodiny, sám sobě nepodoben-ortodoxní polský žid.

"Stál proti mně v odřeném svrchníku stříženém jako kaftan, sahajícím od brady až k podlaze. Stál shrbeně, celé tváře a bradu měl zarostlé nazrzlým vousem a před ušima mu visely až na ramena pejsy. Rozumí se, že nám všem doma byl tento náboženský exhibicionismus velmi trapný. Vztah rodiny k Jiřímu mi připadal jako zahraničný podle Kafkova románu Proměna."

Inhned po odvodu se dostal do kolize s vojenskými úřady pro striktní dodržování všech židovských předpisů, až mu jeho bratr lékař vymohl propuštění pro fiktivní duševní chorobu. Po válce poněkud zcivilizoval své zvyky, studoval talmud a občas učil na židovské škole (tehdy se spřátelil s Franzem Kafkou), překládal hebrejské básně a až ke konci republiky vydal svou jedinou knihu. Emigroval poslední zbývající cestou-dunajským remorkérem, jehož plavba byla neustále zdržována, až nakonec uvízl v zamrzlém Dunaji, kde Jiří, bez teplého šatstva (protože si s sebou bral jen samé knihy) smrtelně onemocněl. Ještě stačil dorazit do

Palcstiny, kde vydal své hebrejské básně Mé at Cori-Troška balšámu-a kde brzy zemřel.

Z této trojice přežil válku jediný-typický představitel liberální atmosféry prvorepublikánské, přítel bratří Čapků, jeden z pátečníků-František Langer. A právě na pozadí této prvorepublikánské atmosféry vyvstává pod povrchem skryté spojení obou kamarádů z mládí, tak odlišných a přesto podobným způsobem vybočujících z pravidla-ve shodném vědomí o neúplnosti a nedostatečnosti toho, v co první republika věřila a co právě Jiřího starší bratr tak dokonale reprezentoval-ve vědomí o nedostatečnosti pragmatismu bez absolutního zakotvení a o nejistotě současného života.

A podle "obvinění" v předmluvě nebylo malou zásluhou Alfreda Fuchse, že svého přítele Jiřího přivedl od pragmatismu k jeho židovské víře a tím nepřímou i k napsání jeho kouzelné knížky.

"Dnes o chasidských osadách není nejmenších zpráv; všechny ty drobné obce, každá jako samostatné království, ve kterém jménem božím vládli rabi-světci, všechny ty slavné modlitebny a univerzity v chatrných a přikrčených chalupách, to všechno se proměnilo v zříceniny a spáleniště. Snad ještě někde v Izraeli nebo New Yorku se mezi židy najde desítky chasidských věřících. Ale pod modrým nebem Izraele nebo v pouličním ruchu Brooklynu už nemůže trvat mystická zkušenost, jakou chasidský nárudek mohl prožívat ve své haličské odloučenosti od světa a doby, ve vznešenosti, která na jejich obce padala z moudrosti a zázraků jejich posvátných rabínů, jak jej ještě naposled zachytil a jak jim tím věčný pomník postavil a na věky jejich památku uchoval ve své úsměvné knize můj bratr Jiří."

Aleš Bořkovec

Informační týdeník "HLAS" Křesťansko-demokratické strany. Vzhledem k změnám ve složení redakce odpovídá za č. 4 Jan Cigánec. Foto Ondřej Němec. Grafická úprava Petr Hoffmann. Příspěvky a připomínky zaslejte, prosím, na adresu: Sekretariát KDS, Soukenická 22, Praha 1, 110 00. Na obálku uveďte "HLAS".